

محمد

HZ. MUHAMMED

Annemarie Schimmel

Türkçesi
İbrahim Sarıçam

BIYOGRAFI

4. BASKI

Annemarie SCHIMMEL (1922-2003)

Ünlü Alman İnanç bilimci, İslam ve Tasavvuf araştırmacısı. 1922 yılında Almanya'nın Erfurt şehrinde dünyaya geldi. Orta halli Protestan bir ailenin tek çocuğuydu. Babası posta memuru Paul Schimmel'di. Schimmel ilk tahsilini 1928-1932 yılları arasında, lise tahsilini de 1932-1939 yılları arasında Erfurt'ta tamamladı. 1937 yılından itibaren özel olarak Arapça öğrendi. Berlin Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Arapça, Farsça, Türkçe ve İslam Sanatı dersleri okudu. *Die Stellung des Kalifen und Qadis am Ausgang der Mamlukenzeit* (Berlin 1942) adlı doktora çalışmasını 1941 yılında Berlin Üniversitesi'nde İslam medeniyeti alanında yaptı. İkinci Dünya Savaşı sırasında bir yandan Dış İşlerinde tercümanlık yaparken, diğer yandan da ilmi çalışmalarını sürdürdü. 1946 yılında Almanya Marburg Üniversitesi'nde Arap dili ve İslam Araştırmaları doçenti oldu. Burada hocası Friedrich Heiler'den istifade etti. Aynı üniversitede ikinci doktorasını dinler tarihi alanında yaptı. 20 Ağustos 1953 tarihinde İslami İlimler ve Arap Filolojisi dallarında profesör oldu. Bu arada 1952 yılında İstanbul'a gelerek yazma eserler üzerinde çalıştı ve "Cemile Kıratlı" müstear adıyla çeşitli dergilerde yazılar yazdı. Schimmel 1 Temmuz 1954 tarihinde Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Dinler Tarihi Profesörü olarak çalışmaya başladı ve bu fakültede Dinler Tarihi Kürsüsü'nün kurulmasına öncülük etti. Buradaki öğretim üyeliği 1959 yılına kadar devam etti. 1959 yılında Almanya'ya dönen Schimmel, 1961 yılından itibaren Bonn Üniversitesi'nde Arap dili ve İslamiyatla ilgili dersler vermeye başladı. 1970 yılında Harvard Üniversitesi Hint Alt Kıtası İslam Kültürü Kürsüsü'ne profesör oldu. 1992 yılında resmi kurumlardaki faaliyetlerini resmen bırakarak emekli oldu; ancak ilmi araştırmalara devam etti. 26 Ocak 2003 tarihinde Bonn'da vefat etti. Schimmel'in Bonn Üniversitesi'nden aldığı bir onursal profesörlük, Pakistan hükümetinden İslam, Tasavvuf ve Muhammed İkbal'e ilişkin çalışmalarından ötürü aldığı Hilal-i İmtiyaz olarak bilinen en yüksek dereceli sivil ödülün ve unvanın yanısıra İslam edebiyatı, kültürü ve tasavvufu alanlarında elliye aşkın kitabı ve Farsça, Urduca, Arapça, Sindi, Türkçe şiirlerden İngilizce ve Almanca'ya yaptığı çevirileri bulunmaktadır. Eserlerinden birkaçı şunlardır: *Die Stellung des Kalifen und Qadis am Ausgang der Mamlukenzeit* (Berlin 1942); *Die Bildersprache Dschelaladdin Rumi*, Walldorf 1949; *Die Religionen der Erde*, Wiesbaden 1951; *Und Muhammad ist sein Prophet*, Düsseldorf 1981; *Die Religion des Islam*, Stuttgart 2001; *Islam und Europa*, Jena 2002; *Muhammad*, München 2002.

HZ. MUHAMMED

Annemarie SCHIMMEL

Türkçesi

İbrahim Sarıçam

H. Muhammed

Özgün Adı:

Muhammad by Annemarie Schimmel

© *Bu kitabın tüm yayın hakları, yazarıyla yapılan sözleşme gereğince,*

Kelime Yayıncılık'a aittir.

Birinci Baskı, Mayıs 2016

© 2002 by *Diederichs Verlag, a division of Verlagsgruppe Random House GmbH,*

München, Germany.

•

Cümle Yayınları: 39

Biyografi Dizisi: 9

•

Yayın Yönetmeni: Muhsin METE

Dizi Editörü: Mehmet Can DOĞAN

•

İkinci Baskı: Mart 2021

•

Teknik Hazırlık

Kelime Yayıncılık

•

Kapak ve Sayfa Tasarımı

www.hece.com.tr

•

Baskı

Emsal Matbaa Tanıtım Hizmetleri San. ve Ltd. Şti.

•

ISBN: 978-605-9147-69-9

•

Yönetim Adresi

Kelime Yayıncılık Reklam Tic. Ltd. Şti.

Konur Sokak 39/2 Kızılay-ANKARA

Telefon: (0312) 419 39 13 Faks: (0312) 419 39 14

e-posta: bilgi@kelimeyayincilik.com

web: www.cumleyayinlari.com

•

Cümle Yayınları, Kelime Yayıncılık'ın tescilli markasıdır.

İçindekiler

Çevirenin Önsözü / 7

Giriş / 11

1. Hz. Muhammed'in Hayatı / 13

Çocukluk ve Gençlik / 13

Vahiylerin Başlaması / 15

Medine'ye Hicret / 17

Hz. Muhammed'in Halefleri: Halifeler / 20

2. Hz. Muhammed: "Güzel Örnek" / 23

Yaşayış Tarzının Rivayetlere Yansıması / 23

Hz. Muhammed'in Dış Güzelliği / 28

Hz. Muhammed'in Ahlâkî Tutumu / 31

Din ve Politika Bağlantısı / 33

3. Menkıbeler ve Mucizeler / 36

Göğsün Yarılması / 36

Ayın Yarılması/Şakk-ı Kamer Mucizesi / 37

Ümmî olarak Peygamber / 37

Âlemlere Rahmet / 39

Ümmetinin Şefaâtçisi / 39

Peygamber üzerine Salât / 41

Hz. Muhammed'in Öteki Mucizeleri / 42

4. Peygamber'in Masumiyeti/Günahsızlığı / 46

Peygamber'in Özellikleri / 46

İslâm Tasavvufu için Hz. Muhammed'in Günahsızlığının Örnek

Teşkil Etmesi / 48

5. Peygamber'in İsimleri / 51

Muhammed, Mahmud ve Ahmed / 51

İnananları Tarafından Ona Verilen İsimler / 52

Tasavvufî ve Hurûfî Yorumlar / 54

6. Hz. Muhammed'in Nuru ve Ona Tasavvuftaki Saygı / 56

Nur Metafiziği / 56

Hz. Muhammed'in Prehistorik Konumu / 57

7. Hz. Muhammed'in Doğum Günü Kutlamaları / 62

Hz. Muhammed'in Doğum Günü Kutlaması / 62

Peygamber'in Doğumundaki Mucizeler 64

8. Peygamber'in Miracı / 67

Bedenî mi Yoksa Ruhî Seyahat mi? / 68

Hz. Muhammed'in Üstün Mevkii / 69

9. Peygamber'e Övgü Şiirleri (Na'tlar) / 72

Hassân b. Sâbit / 72

Bürde / 73

10. Tarikat-ı Muhammediyye / 76

Ahmed Sirhindî / 76

Yeni Tarikat-ı Muhammediyye Hareketi / 80

Literatür / 82

Kavramlar Sözlüğü / 84

Çevirenin Önsözü

Hız. Peygamber'in hayatı, kişiliği ve mesajı Batılı oryantalistlerin de ilgisini çekmiş ve onlar tarafından bir dizi çalışmaya konu edilmiştir. Oryantalistlerden bir grup Hız. Muhammed'in hayatına, kişiliğine ve mesajına olumsuz; bir grup indirgemeci, bir başka grup da olgusal yaklaşmışlardır. Son grupta yer alanların başında ünlü Alman şarkiyatçısı Annemarie Schimmel gelmektedir. Onun, Hız. Muhammed'i asıl kaynaklara dayanmak suretiyle ele alarak, önyargıdan ve bilgisizlikten kaynaklanan tutumlara karşı bir duruşla, toplumların birbirini anlamasına yardımcı olmaya çaba sarf ettiği görülmektedir. Yanı sıra, bunun için ortak zemin aramaya, kendi kamuoylarını karşı taraf hakkında olumlu düşüncelerle beslemeye ve doğru bilgilendirmeye matuf çalışmalar yapmıştır. Bu tarz yaklaşımla Hız. Muhammed'in hayatını ve kişiliğini ele alan Schimmel'in, Müslümanların Hız. Peygamber'e bakış açılarını önemseydiği, İslâm dünyasında tarih boyunca oluşan Hız. Muhammed algılarına ve onun kültüre yansıyan mesajına atıfta bulunduğu dikkati çekmektedir.

Annemarie Schimmel'in *Hız. Mubammed* adlı kısa, ancak muhtevası yüklü eserinde yukarıda bahsedilen özelliklerin hemen tamamını gözlemlmek mümkündür. Schimmel, Hindistan'dan Anadolu'ya, Fas'tan Kenya'ya kadar uzanan geniş coğrafyadan verdiği örneklerle, Hız. Peygamber'in İslâm dünyasında tarih boyunca kültürde yaşayan sevgisini ve saygısını işlemiştir. Esasen eser, bu açıdan önem taşımaktadır. Sözgelişi *Hız. Mubammed'in isimleri* başlığı altında verdiği özet bilgiler bu hususu belirgin kılmaktadır.

Zira okuyucu burada, ona Müslümanlar tarafından verilen isimlerin, kalbî sevginin ve saygının mükemmel bir tezahürü olduğunu görecektir. Ayrıca Schimmel, Hz. Muhammed'in davranışlarının hümanist şair Goethe'ye ilham kaynağı ve araştırmalara konu olmasına da değinmiştir. Bununla da onun mesajının evrensel boyutunu yansıtmış olmaktadır.

Eseri okurken, Schimmel'in muhatap kitlesinin her şeyden önce Batı insanı olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Kısa da olsa üzerinde durduğu, Hz. Peygamber'in kadınlarla ilgili tutumu, cihad ve ahlâkî durumu gibi konulardaki görüşleri, Batı toplumunun Hz. Muhammed algısına olumlu yönde katkıda bulunacak mahiyettedir. Ayrıca kitap, Batılı okuyucunun, Hz. Muhammed'e herhangi bir saygısız davranış karşısında Müslümanların tepkisinin nedeni anlamasına yardımcı olacak niteliğe sahiptir. Schimmel'in eseri, Avrupa'da büyük kitapçı dükkânlarının İslâm'la ilgili bölümlerinde ve internet aracılığıyla satış yapan kitapçılarda sıkça yer almaktadır. Almanca din kültürü ders kitaplarında yer alan okuma parçalarının seçildiği kitaplar arasında da yazarın eserleri önemli yer tutmaktadır.

Schimmel'in, eserinde genellikle sağlam rivayetleri kullandığı, bununla birlikte, bazı zayıf veya mevzu kabul edilen hadisleri, rivayetleri seyrek de olsa kullandığı ve bunların sıhhatini değerlendirme cihetine gitmediği görülmektedir. Özellikle edebiyat kaynakları için durum böyledir. Ancak, bu noktada yazarın kültürlerdeki Hz. Peygamber algılamalarına önem verdiği ve esas itibarıyla bunu işlediği tekrar hatırlanmalıdır. Zira yazar, olması gerekeni değil, olanı işlemektedir. Sözgelisi Hz. Muhammed'in kedi sevgisi ile ilgili sözlerine, hadis tenkidi açısından bakıldığında, bunlara ancak mevzuat kitaplarında rastlanabilmektedir. Şu da var ki, bu sözler Hz. Peygamber'in çevreye duyarlılığının hayata yansımaları göstermektedir ve hatta Goethe'ye ilham kaynağı olmuştur. Öyle anlaşılıyor ki, Schimmel için de esasında rivayetin zayıflığı ve sahilhliğinden ziyade bu yönü, yani kültüre yansıyan ciheti önemlidir.

Annemarie Schimmel'in eserinde Hz. Peygamber'in isminin başında ve sonunda "Hz." ve "s.a.v." gibi kısaltmalar mevcut değildir. Eserin çevirisinde Muhammed isminin başına "Hz." kısaltmasının

konulmasını uygun buldum.

Kendisini tanıma fırsatı bulduğum ve Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde 40 rakamı ile ilgili bir seminer konuşmasını dinlediğim Annemarie Schimmel'in *Hz. Muhammed* adlı bu eseri Almanca olarak "Diederichs kompakt" serisinde neşredilmiştir (Münih 2002). Kitabın metninin 1981 yılında Diederichs tarafından neşredilen *Und Muhammad ist Sein Prophet-Die Verehrung des Propheten in der Islâmischen Frömmigkeit* (Ve Muhammed O'nun Peygamberi'dir-İslâm Dindarlığında Peygamber Saygısı) adlı eserine dayandığı, baş tarafta belirtilmektedir. Esasen her iki eserde de bölüm başlıkları aynıdır ve ikincisinde sadece birincisinde olan bir bölüme yer verilmemiştir. İkincisinin muhtevası da birincisinden seçmeler veya onun geniş bir özeti mahiyetindedir. Schimmel'in çevirisini yaptığımız eserin girişindeki imzası Mayıs 2002 tarihlidir. Bu tarih, bir yandan yazarın 11 Eylül olayını ve takip eden gelişmeleri yaşadığını göstermesi ve diğer yandan da vefatından kısa bir süre öncesine işaret etmesi açısından özel bir anlam taşımaktadır. Tercüme için bu eseri seçmemizin esas nedenlerinden birisi de budur. Hacim itibarıyla bir cep kitabı niteliğinde olması da bir başka tercih nedenidir. Schimmel'in eseri ayrıca Türk toplumunun Hz. Muhammed algısını yansıtmaması açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü yazarın kaynakları arasında, Mevlânâ'nın eserlerinden ve Yunus Emre'nin şiirlerinden, Vasfi Mahir Kocatürk'ün eserine kadar, daha ziyade edebiyat ürünlerinden oluşan Türkçe eserler de yer almaktadır. Son günlerde, Prof. Dr. Hüseyin Atay hocamızın "Ben metinden anladığımı aktardım" diyen mütercime söylediği "Bana ne senin anladığından. Yazar ne diyorsa sen bana onu söyle, işte o zaman mütercimsin" sözü kulağımda çınladığından, çeviride metne sadık kalmaya özen gösterdiğimi ifade etmek isterim. Katkılarından dolayı Refika Arslantürk'e teşekkür ederim.

Şubat 2016 Ankara
Prof. Dr. İbrahim Sarıçam

Giriş

Eskiden beri, sadece sıradan vatandaş değil, aynı zamanda “Tarihsel eleştiri adına Hz. Muhammed’in olumsuz niteliklerini ortaya çıkarmaya meyleden çok sayıda oryantalist olmak üzere Batı dünyasının Peygamber Muhammed’in şahsına karşı sergilediği anlayışsızlık beni üzmüştür. Buna, İslâm’ın Batı’yı ve Hıristiyan kültürünü tehdit eden bozuk bir din olarak tasvir edildiği tüm ortaçağ masalları da dâhildir. Türk işçilerine (Gastarbeiter), Arap tedhişçilere, fundamentalist denilenlere karşı tepkiler kadar çoğulcu toplumumuzda yabancı bir dini kendi gerçekliğine uygun bir şekilde tanımadaki yetersizlik de bu olumsuz tabloya aittir. Artan sekülerleşme de pek çok insanın başkalarının kutsal kabul edilene bir parça saygı duymasını sanki imkânsız hale getirmektedir.

Müslümanlar için Hz. Muhammed, insan ailesinin kendisine ihtiram gösterilen en büyüğü olan baba figürüdür. Kendisinde tüm eski peygamberlerin vahiyleri zirve noktasına ulaşır. Çocuğun babasını örnek aldığı gibi o da örnek alınmalıdır. Üzerine Allah’ın salâtı talep edildiğinde onun huzuru yaşanır. Onun adı bereketlidir. Medine’de bulunan kabrini ziyaret, milyonlarca insanı manevi bakımdan yüceltmıştır. Tüm lisanların şairleri bu mekâna duydukları özlemlerini dile getirmektedirler. Hz. Muhammed, yüzyıllar boyunca hesap gününde sevgisine bel bağlanabilen şefaatçi olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı şekilde modern politikacı onda, dinî teslimiyet (ki bu “İslam” demektir). çözülmez bir şekilde bağlı olduğu bir kültürün kurucusunu, eşitlik ve kardeşliği öğütleyen politik bir lideri görür.

İnsanların dinî duygularını “Bunlar orta çağa ait yahut fundamentalist unsurlardır.” diyerek mağrurca elimizin tersiyle itmek yerine anlayışla karşılamak! İşte öğrenmemiz gereken şey budur. Hz. Muhammed’in kişiliği hakkındaki bu kitap, belki, aydınımızın da pek farkında olmadığı İslâmî değerlerin idrak edilmesine yardım edebilir.

Bonn, Mayıs 2002, Annemarie Schimmel

1. Hz. Muhammed'in Hayatı

Hz. Muhammed'in biyografisi bize çeşitli kaynaklar vasıtasıyla ulaşmıştır. Her şeyden önce Kur'ân-ı Kerim, onun ve genç İslâm toplumunun hayatı ile ilgili olaylara yönelik çeşitli telmihler içerir. Bundan başka, yüzyıllar boyunca Hz. Muhammed'in sözleri tespit edilerek bir araya getirilmiştir. Bu sözler ve rivayetler, yani hadisler, Hz. Muhammed'in biyografisini ve yaşayışını belli bir ölçüde kurgulamaya yardım eder. Toplumun ve Peygamber'in hayatı ile ilgili en önemli olayları mısralara döken ve Müslümanların muhaliflerini yeren Medineli şair Hassân b. Sâbit'in şiirleri de önemli kaynaktır. Peygamber'in askerî seferleri hakkındaki haberler erken döneme dayanır. Onun hayat hikâyesinin, yani *Sîre*'nin yazımına çok kısa bir süre sonra başlanmıştır. İbn İshak'ın, İbn Hişâm tarafından düzeltilen eseri, sonraki tüm siyer kitaplarına temel teşkil etmiştir. Tahmin edileceği üzere bu süreçte bir yığın menkıbe oluşmuştur. Şu var ki bu menkıbeler dini liderin karizmasını ifade etmede salt olgulara nispeten daha etkilidir. Yukarıda zikredilen malzeme kapsamında Hz. Muhammed'in kısa biyografisi ana hatlarıyla şu şekilde ortaya koyulabilir:

Çocukluk ve Gençlik

Hz. Muhammed, Mekke'ye hâkim olan Kureyş kabilesinin bir kolu içinde, Müslümanların hesaplarına göre 569 Haziranında

(Muhammed Hamidullah)¹ dünyaya geldi. Onun ailesi yüksek itibar sahibi, ancak fakir düşmüş eşraf idi. Babası Abdullah, onun doğumundan önce, annesi Âmine de o henüz çocukken vefat etmişti. Çocukluğunda ilk olarak ona sütannesi Halime baktı. Onun bir gün kaybolduğuna dair anlatı, sonraki şairler tarafından onun büyüklüğünün mucizevî bir şahidi hâline dönüştürülür:

Gam yeme, sen onu kaybetmezsın,
Hatta bütün dünya onda kaybolur gider.
(*Mesnevi*, IV, 976)

Göğsün yarılması mucizesinin bu süreçte meydana gelip gelmediği sarih değildir. Hz. Muhammed daha sonra amcası Ebû Tâlib'in himayesine verildi. Ebû Tâlib'in oğlu Ali, onun ilk taraftarlarından biri olacaktır. Uygun yaşa geldiğinde amcası Ebû Tâlib, Hz. Muhammed'i Suriye'ye gerçekleştirdiği bir kervan yolculuğunda beraberinde götürdü. Bu yolculuk esnasında Hıristiyan rahibi Bahira ile karşılaştığı söylenir. Bahira onun müstakbel peygamber olduğunu anlamış ve iki kürek kemiği arasında büyük bir ben veya et beni olan peygamberlik mührünü görmüş. Hz. Muhammed o sıralarda aşağı yukarı 12 yaşında olmalıdır. Takip eden yıllarda Hz. Muhammed -pek çok Mekkeli gibi- ticaretle uğraştı.

O sıralarda Arabistan politik bir birlik teşkil etmiyordu. Ekseriya birbiriyle kan davası içinde bulunan Araplar, kuzey ve güney kabileleri şeklinde yayılmış durumda göçebe ve yerleşik olarak yaşıyorlardı. Mekke, Arap âleminin sadece ticârî değil, aynı zamanda dînî merkezi idi. Arapların büyük çoğunluğu, oldukça muğlak ve daha ziyade büyüye dayanan bir takım doğaüstü dinî tasavvurlara sahipti. Onlar özellikle ölümden sonraki bir hayata inanmıyorlardı. Diğerlerinin yanı sıra Lât, Menât, Uzzâ gibi çok sayıda dişi ilahlara tapılıyordu. Bununla beraber bu ilahların en üst konumlu Tanrı'ya -ne eril, ne de dişil kalıba giren cinsiyetsiz

¹ Muhammed Hamidullah, "La Date de naissance du Prophete Muhammad", *France Islam*, Haziran-Temmuz 1969

bir kavram olan *El- İlah* yahut *Allab'a*- yine onun kızları olarak tâbi oldukları düşüncesi de vardı.

Vahiylerin Başlaması

Yaşlı patronu Hatice, Hz. Muhammed 25 yaşında iken onunla evlendi. O, Hz. Muhammed'den dört kız ve küçük yaşta vefat eden bir veya iki erkek çocuk dünyaya getirdi. Hz. Muhammed'in Hatice ile evliliği mutlu geçti. Bu şefkatli kadın, Hz. Muhammed'in kırk yaşlarında iken yaşadığı dinî tecrübeyi anlayışla karşıladı. Hz. Muhammed, kendisini korkutarak ihsas ettirilen ilk vahiy geldiğinde Mekke yakınında bulunan Hira Mağarası'nda, önce bir süre halvet amacıyla inzivaya çekilmişti. Ki burada Allah ona vahyetti; hemşehrilerini hâlis, mutlak inanca çağırmayı emretti. "Vahiy bazen bir çan sesi gibi gelir ki, bu en ağır olan tarzdır. Bu durum sona erer ermez söyleneni iyice bellemiş/aklımda tutmuş olurum. Bazen o, bir insan gibi bana konuşan melektir. Ben de konuştuğunu hıfzederim". Böyle anlatır Peygamber vahiylerini.

Mekkeliler, sûretleri kısmen Kâbe'de bulunan çok sayıda tanrıya tapıyorlardı. Yıllık panayır ve pazarlarla bağlantılı olarak buraya yapılan ziyaretler, Mekkelilerin ticarî hayatının merkezî bir parçası idi. Kaynaklardaki bilgilerden anlaşılabilirdiği kadarıyla koyu bir dinî hayat ne Arap kabileleri ne de Mekkeli tüccarlar arasında fazla gelişmişti. Kadercilik oldukça yaygındı ve daha çok şürde sıkça ifadesini buluyordu. Arap Yarımadası'nda kısmen Ortodoks olmayan Yahudi kabileleri ve Hıristiyan gruplar vardı. Aynı sıralarda Arap Yarımadası'na bitişik bölgelerde, Suriye, Mısır ve Mezopotamya'da çeşitli mezheplere mensup Hıristiyanlar oturuyordu. Monofizitler, Nestûrîler ve diğer Hıristiyan grupları, Araplar tarafından gayet iyi biliniyordu. Aynı zamanda tek tük arayış içinde bulunan şahıslar vardı; bunlar Arabistan'da hâkim olandan daha saf bir inancı candan arzu ediyorlardı; onlar hanîf olarak adlandırılıyordu. Hz. Muhammed onları hanımının sihriyeti sayesinde tanıdı: Onlar Kur'ân'da İbrahim'in hâlis dininin temsilcileri olarak gözükmektedir.

Hz. Muhammed'in yaklaşık 610'dan itibaren aldığı mesaj,